

M23 doodt en mishandelt mijnwerkers in de Democratische Republiek Congo en smokkelt grondstoffen naar Rwanda

21.9.2026 - | Amnesty International Nederland

M23-Strijders hebben gruwelijke mensenrechtenschendingen begaan tegen mijnwerkers in het oosten van de Democratische Republiek Congo (DRC). En met hulp van de Rwandese autoriteiten faciliteerden ze de smokkel van goud en coltan naar buurland Rwanda. Dat zegt Amnesty International in een nieuw rapport.

In het rapport *DRC: We didn't come to play: M23 abuses at artisanal mines and the trafficking of gold and coltan to Rwanda* documenteert Amnesty International schendingen door de M23-groepering. Het gaat om standrechtelijke executies, marteling en mishandeling, willekeurige detentie, dwangarbeid en gedwongen rekrutering. Het rapport laat zien hoe M23-strijders mijnwerkers dwongen mineralen te delven. Hierbij lieten ze hen vaak meer dan een week achter elkaar ondergronds werken in coltanmijnen bij Rubaya in de provincie Noord-Kivu en in Lomera, een goudmijn in de provincie Zuid-Kivu. Deze schendingen kunnen neerkomen op oorlogsmisdrijven, die volgens het internationaal recht strafbaar zijn.

M23 controleert tientallen mijnen in Noord- en Zuid-Kivu, waar tienduizenden mensen voor hun inkomen van deze mijnen afhankelijk zijn. De groep houdt de toegang tot deze mijnen, waar geen onafhankelijk internationaal toezicht op wordt uitgeoefend, strak in de hand.

Ik zei dat ik zijn lichaam naar onze familie wilde brengen maar mijn broer werd als een beest begraven in de mijnschacht

“De door Rwanda gesteunde M23 begaat gruwelijke mensenrechtenschendingen – die mogelijk neerkomen op oorlogsmisdrijven – tegen mijnwerkers in het oosten van de DRC. Deze schendingen zijn bedoeld om mijnwerkers en anderen die in de buurt van de mijnen wonen en werken te straffen en angst aan te jagen, terwijl mineralen over de grens naar Rwanda worden gesmokkeld. In Rwanda blijft men profiteren van de exploitatie van de minerale rijkdommen van de DRC,” aldus Agnès Callamard, secretaris-generaal van Amnesty International.

Oproep Amnesty International

De Afrikaanse Unie en haar lidstaten moeten daadkrachtiger optreden om een einde te maken aan de plundering die wordt aangewakkerd door een internationale vraag naar Afrikaanse mineralen. “Als zij niet eensgezind optreden tegen deze plundering en de gruwelijke schendingen die daaruit voortvloeien, zal dit anderen aanmoedigen om hetzelfde te doen,” zegt Callamard.

Internationale actoren moeten niet langer zwijgen over de wreedheden van M23, de smokkel van mineralen uit conflictgebieden en de verantwoordelijkheid van Rwanda. Ze moeten de daders, waaronder Rwandese regeringsfunctionarissen, ter verantwoording roepen.

Koop geen goud of coltan van Rwanda

Amnesty International roept alle landen en bedrijven op om de aankoop van coltan en goud uit Rwanda – of van verwerkers en raffinaderijen uit derde landen die deze mineralen kopen van leveranciers in Rwanda – stop te zetten, totdat de Rwandese regering concreet bewijs levert dat zij de ontvangst van uit de DRC gesmokkeld coltan en goud heeft beëindigd.

De Rwandese autoriteiten moeten er tevens voor zorgen dat er geen (gewapende) Rwandezen aanwezig zijn bij de mijnbouwlocaties in Lomera en Rubaya en dat zij geen rol spelen bij de schendingen die daar plaatsvinden.

Stop mijnbouwovereenkomsten

Amnesty International roept de VS en de EU-lidstaten bovendien op om geen mijnbouwovereenkomsten te sluiten met door M23 gecontroleerde mijnen in de DRC, tenzij internationale mensenrechtenwaarnemers en onafhankelijke internationale toezichthoudende organisaties volledige en onbelemmerde toegang krijgen.

Methoden

Amnesty International heeft 26 mensen geïnterviewd, onder wie mijnwerkers, mijnbouwdeskundigen, eigenaren van mijnschachten en familieleden van slachtoffers. Onderzoekers hebben ook foto's en videobeelden van de mijnlocaties geanalyseerd.

© AFP

M23-soldaten bij de coltanmijn in Rubaya, op maart 5 2025.

Rwandese bewakers

Uit getuigenissen blijkt dat er Rwandezen aanwezig zijn in Rubaya en Lomera. In Rubaya verklaarden mijnwerkers dat Rwandezen een dubbele rol vervullen. Enerzijds als civiele mijnwerkers of managers van mijnschachten en anderzijds door deel te nemen aan vijandelijkheden aan de zijde van M23-strijders. In Lomera en Rubaya werken bewakers – van wie sommigen zich als Rwandeers hebben geïdentificeerd of Kinyarwanda, de taal van Rwanda, spraken – samen met M23 en hebben mijnwerkers geslagen en mishandeld.

Standrechtelijke executies

Amnesty International heeft de standrechtelijke executie van 18 mijnwerkers in de mijnen van Rubaya en Lomera gedocumenteerd. Getuigen en familieleden meldden dat tien van hen doodgeslagen waren, twee doodgeschoten en dat zes ontvoerde mijnwerkers later dood werden aangetroffen.

Een mijnwerker zag hoe zijn broer doodgeslagen werd: “Hij werd met een pikhouweel op zijn borst geslagen. Toen ik de man aanwees die hem doodgeslagen had, hebben M23-strijders mij in de gevangenis gestopt. Ze hebben me gestraft met twee weken werken zonder loon in de mijnschacht. Ik heb gezegd dat ik zijn lichaam naar onze familie wilde brengen maar hij werd als een beest begraven in de mijnschacht.”

Entree van een mijnschacht van de coltanmijn in Lomera, in de Democratische Republiek Congo.

Mishandelingen en detentiecellen

Zestien mijnwerkers of burgers die in de buurt van de mijnen woonden, vertelden hoe ze waren gemarteld of mishandeld door M23-strijders of beveiligers. Sommige mijnwerkers werden zo zwaar geslagen dat ze bewusteloos raakten. Geïnterviewden beschreven hoe ze werden geslagen als ze om pauzes vroegen, weigerden mineralen af te staan, of vanwege kleine overtredingen.

In de buurt van de Rubaya-mijn gebruikt M23 drie zeecontainers als detentiecellen. Een van de geïnterviewden zei dat hij het geschreeuw van gedetineerden kon horen terwijl ze in de containers werden gemarteld. “Het is beter om te sterven dan daar vast te zitten”, zei hij. Amnesty International heeft ook het gebruik van ondergrondse detentiecellen, bekend als ‘ndake’, gedocumenteerd. Meer dan twintig mijnwerkers die in de Rubaya-mijn werkten, werden in een indake vastgehouden en drie keer per dag geslagen door M23-strijders.

In het rapport wordt ook beschreven hoe M23 de mijnen gebruikt als locaties voor gedwongen rekrutering. Zeven mijnwerkers vertelden hoe M23 mijnwerkers vasthield en dreigde hen naar militaire opleidingscentra van M23 te sturen als ze geen losgeld zouden betalen voor hun vrijlating.

© Privé

Mannen laden boten vol met robotas, zakken met grond die goud bevat.

Mineralenhandel naar Rwanda

Amnesty International heeft bewijsmateriaal gevonden waaruit blijkt dat goud via gevestigde smokkelroutes vanuit door M23 gecontroleerde gebieden naar Rwanda werd gesmokkeld. Getuigenissen van mijnwerkers, van vertegenwoordigers van de mijnbouw en van anderen die in Lomera werkten, evenals bewijsmateriaal dat is verzameld door het Evidence Lab van Amnesty International, bevestigden dat grond met goud uit Lomera in de haven van Lomera op boten werd geladen. Zakken met goudhoudende grond uit de DRC kwamen per boot aan in Kamembe, een stad in de Westelijke Provincie van Rwanda. Een mijnwerker uit Lomera vertelde: “We zagen hoe de boten werden geladen met robotas [zakken met grond die goud bevat]. Ze deden dit heel vroeg in de ochtend. Elke ochtend kwamen ze aan met handelaren uit Rwanda. En ’s nachts kwamen dezelfde boten terug.”

Dit onderzoek moet voor Rwanda een wake-up call zijn dat Rwandezes internationaal strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld

De smokkel van goud en coltan door M23 komt waarschijnlijk neer op het oorlogsmisdrijf van plundering, stelt Amnesty International. Gezien de aanzienlijke hoeveelheden goud en coltan die naar Rwanda worden gesmokkeld is het waarschijnlijk dat de Rwandese autoriteiten rechtstreeks betrokken zijn bij de plundering van de grondstoffen van de DRC. “Dit onderzoek moet voor Rwanda een wake-up call zijn dat Rwandezes internationaal strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld voor het faciliteren van de handel in geroofde mineralen naar Rwanda,” aldus Callamard.

Verantwoordelijkheid van bedrijven

Internationale normen stellen duidelijke verwachtingen voor staten en bedrijven om mensenrechtenschendingen in verband met mijnbouwactiviteiten te voorkomen en aan te pakken. De verantwoordelijkheid van bedrijven om de mensenrechten te respecteren geldt voor iedereen in de toeleveringsketen. “De wrede misdaden die in dit rapport worden beschreven, zouden een waarschuwing moeten zijn voor alle bedrijven die mineralen uit Rwanda kopen,” aldus Callamard.

<https://www.amnesty.nl/actueel/m23-doodt-mishandelt-mijnwerkers-democratische-republiek-congo-smokkel-grondstoffen-naar-rwanda>